

بسمه تعالی

موضوع مقاله :

راه‌های حفظ و انتقال فرهنگ ایثار و شهادت به نسل آینده

تهیه کننده :

زهره چرخستانی

محل خدمت :

مدیریت کشتی ، هواپیما و حمل کالا

پاییز ۱۳۹۳

چکیده

دوران هشت ساله‌ی دفاع مقدس به فرموده‌ی مقام معظم رهبری «اوج افتخارات ملت ایران است». لذا برای حفظ و انتقال ارزش‌های دفاع مقدس و فرهنگ ایثار و شهادت به نسل آینده بایستی این فرهنگ با جدیت در برنامه ریزی فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی کشور مدنظر قرار گیرد.

به فرموده مقام معظم رهبری «اگر بخواهیم انقلاب و کشور بیمه باشد، باید این شور و شوق، این حرکت عمومی و بسیج ملت را روز به روز تقویت کنیم.»

برای تبیین نقش و جایگاه فرهنگ ایثار و شهادت که در جنگ متبلور شد، بیش از هر چیز نیازمند بررسی درست دستاوردهای هشت سال دفاع مقدس هستیم. در این ارتباط، حرکت جدی تحقیقاتی و علمی پیرامون موضوع ضروری به نظر می‌رسد.

گرچه علی‌رغم گذشت چند سال از پایان جنگ، این حرکت کند بوده است، اما به هر حال فرهنگ ایثار و شهادت باید به عنوان میراثی گران سنگ در ذهن ملت ایران باقی مانده و از آفت تحریف مصون بماند زیرا نشر ارزش‌های معنوی و اخلاقی با شمیم عطر خون شهیدان تأثیر به‌سزایی در اخلاق جوانان داشته و امید و انگیزه برای مبارزه با استکبار جهانی و همچنین ترویج فرهنگ عاشورایی را به همراه دارد.

هرگونه ورود به عرصه دفاع مقدس، یعنی ورود به عالم قدسیانی که جز با طهارت نمی‌توان در محضر آنان وارد شد، چرا که آنان شاهدند و ما مشهود.

با توجه به مطالب ذکر شده، عنوان مقاله‌ی حاضر «بررسی راه‌های حفظ و انتقال فرهنگ ایثار و شهادت به نسل آینده» می‌باشد. این سؤال که ایثار و شهادت چیست؟ و اینکه راه‌های حفظ این فرهنگ و انتقال آن به نسل آینده چگونه است؟ سؤالاتی است که نگارنده در این مقاله قصد دارد رد برای آن پاسخی مناسب ارائه نماید. لازم به یادآوری است که روش جمع‌آوری اطلاعات در این پژوهش به شیوه‌ی مطالعه‌ی کتابخانه‌ای بوده است....

از هستی خویشتن گذر باید کرد زین دیو لعین صرف نظر باید کرد

گر طالب دیدار رخ محبوبی از منزل بیگانه سفر باید کرد

شهادت هنر مردان خدا و راز سربه مهری است میان عاشق و معشوق . رخشان چراغی است در امتداد نگاه افلاکیان خاکی؛ همانان که راه صدساله را یک شبه پیمودند و از بقعه ی فنا به خطه ی بقا خرامیدند؛ همانان که عرش را بهتر از فرش و سفر را بهتر از حضر یافتند و در گرگ و میش صبح که نوای جرس، عاشقان حرم را صلا می زد، خواب نوشین بامدادی را از دیدگان ربوده و با دوگانه ی عشق به دیدار یار شتافتند؛ همانان که زنده اند و نزد پروردگارشان روزی می خورند: «ولاتحسینّ الذین قتلوا فی سبیل الله امواتاً بل احياء عند ربهم یرزقون»

طوفان جنگ در ۳۱ شهریور ۱۳۵۹، به راه افتاد . همچنان که تهاجم در حال تولد بود، حماسه ای برتر از درون فرهنگ و باورهای ژرف ملتی مؤمن سرچشمه می گرفت. این حماسه که «دفاع مقدس» نام گرفت، روزبه روز بالنده تر شد و چونان کوهی استوار در برابر تهاجم دشمن قد علم کرد. همین کافی بود تا دشمن را متقاعد سازد که در محاسباتش دچار اشتباهی بزرگ شده است (باورهای دینی، ۱۳۸۰، ص ۱۸).

به راستی چرا دشمن نتوانست ظهور این حماسه را پیش بینی کند؟ این عوامل ناپیدا از دید دشمن، که موازنه قدرت را که در ظاهر به نفع او بود، برهم زد و عامل فرهنگی و معنوی بود . امام خمینی (ره) در این باره می فرماید: «آنها حساب همه چیز را می کردند الا یک حساب و آن حساب، معنویت بود. آنها توجه به این نداشتند که ملت همه با هم علاقه به خدا دارند و علاقه به اسلام» (صحیفه نور، ج ۱۳، ص ۲۷۷).

حضرت آیت الله خامنه‌ای نیز در این باره فرموده است: «محاسباتشان از عنصر «توکل» و «ایمان به خدا» خالی بود و آن را در زندگی ما به حساب نیاورده بودند» (حدیث ولایت، ج ۵، ص ۱۲۴).

تمسک فرماندهان و رزمندگان به فرهنگ ناب اسلامی، الهام گرفتن از باورهای ژرف دینی، اقتدا به سیره جها د معصومان به ویژه نهضت حرکت آفرین عاشورا، آراسته شدن به ارزش های پیروزی آفرین اسلامی و امید داشتن به امدادهای غیبی از جمله این ویژگی هایند . همچنین، استفاده قابل قبول از سلاح تبلیغات و نیز هنر و ادبیات در جهت خنثی کردن تهاجم تبلیغاتی دشمن و افزایش روحیه رزمندگان را باید از ویژگی های دفاع مقدس برشمرد. از

عوامل مهم معنوی و فرهنگی دفاع مقدس، ارزش های اسلامی است که رزمندگان اسلام به آن ها پایبند بودند (ارزش های اسلامی، ۱۳۸۰، ص ۱۱).

دفاع در قانون طبیعت یکی از اصول استوار بقاء و حفظ شرافت انسان هاست. در میان تمام دفاعیاتی که توسط انسان در برابر حمله های گوناگون صورت می گیرد، مقدس ترین و با ارزش ترین آنها دفاع از عقیده است و بدون شک دوران هشت ساله جنگ تحمیلی عراق علیه ایران از افتخارات بزرگ و بی نظیر ایران اسلامی است. و بر همین اساس است که مقام معظم رهبری فرموده اند: «دوران دفاع مقدس، اوج افتخارات ملت ایران است.»

لذا برای حفظ و انتقال ارزش های دفاع مقدس بایستی این فرهنگ با جدیت در برنامه ریزی فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی کشور تثبیت گردد.

در حقیقت بزرگداشت شهیدان از یک سو تعظیم صبر و صلابت و تکریم فخر و شرافت است و از سوی تعمیم شور و حماسه و تحصیل نور هدایت و تکریم و تجلیل . گرامیداشت شهدای انقلاب شکوهمند اسلامی و شهدای دفاع مقدس پژواک شمشیرهایی است که در عرصه های چهارده قرن مصاف اسلام با کفر طنین افکنده است . برقی که از شمشیر رزم آوران اسلام در بدر و حنین درخشید و در صفین و نهروان چشم فتنه را کور کرد و در کربلا کاخ ستم را سوزاند، سفیر رعدش در فضای ملکوتی بهمن ماه ۱۳۵۷ و هشت سال حماسه دفاع بر نفیر کفر و نفاق فرود آمد و پیام شورانگیز «نصر من الله و فتح قریب» را به جهان و جهانیان اعلام کرد.

اینک گرامیداشت آن همه رشادت ها و شهادت ها همچون نسیم معطری است که بار دیگر عطر دل انگیز آن لاله های بهشتی را به مشام جان زمینیان می رساند و پرتو هدایتی از کهکشان روشن آن حماسه سازان را، فرا راه رهروان و آیندگان قرار می دهد، این کار در گرو حمایت بی دریغ و همکاری همه عزیزانی است که میراث د ار افتخارات گذشته و پاسدار اعتبارات امروز و خواستار انتظارات آینده اند.

گرامی و جاوید باد اخلاص و ایثار شهدای گرانقدری که ایمان به آستان امام و اطاعت از مقام ولایت را توشه خود ساختند و سلحشور و سرافراز بر سر سودای یار سرباختند.

ضرورت و اهمیت موضوع

«اگر شور یک عارف عاشق پروردگار را با منطق یک نفر مصلح ترکیب کنید، از آنها منطق شهید در می آید. خون شهید برای همیشه در رگ های اجتماع می جوشد» (استاد شهید مطهری).

شهادت زندگانی جاودانه یافتن است؛ اوج و عروج تعالی است. شهادت تکامل ایمان و نهایت خلوص قلب هاست. شهادت مردن تحمیلی نیست، انتخاب آزادانه و آگاهانه است؛ خلوت عاشق و معشوق است.

آنان که در زندان تن اسیرند، از درک تفسیر شهادت عاجزند. فقط شهید می تواند شهادت را درک کند. عالم پر از صدا است. صداهای شیطانی و رحمانی، صداهای شیاطین بازتاب ندارد و در دهلیزهای تاریخ گم می شود، اما آوای رحمانی فریادهای انسانی و صداهای ملکوتی ماندگار و بی مرگند و صدای شهید صدایی آسمانی و خدایی است. صدایی جاودانه و جاری در متن زندگانی، صدایی که در عرض و فرش می پیچد و به اعماق زمین و زمان سفر می کند (اسوه، ۱۳۸۴، ص ۸).

شهدا شور و عشق حیاتند؛ سرود حماسه و هدفند؛ شهد صداقت، عصاره ی ایثار، خلاصه خلوص، پاره های نور، تبلور نیایش و تجسم عظمت در فراخنای تاریخ اند.

شهدا، پروانه های وادی صداقتند و عاشقان کعبه وصال که پره های خود را با اولین شعله های شمع معرفت و سیر الی الله سوزاندند و مسافر آسمان ها شدن تا راه آسمانی شدن برای «فرزندان وطن» باز شود.

نگذاریم که صاعقه های «ابتدال» و «خودگریزی» خرمن «باور» و «اعتقاد» ما را بسوزاند. ما وطن، پا گرفته از خون کبوتران حرم عشق است و «کبوتران حرم عشق» پا گرفته از غیرت فرزندان وطن، و غیرت فرزندان وطن، یادگار پرتوهای تابان انوار هدایت احمد (ص) و علی (ع) و حسین (ع) است که در روزگاری نه چندان دور از پای درخت انقلاب، به معراج خون بال گشودند و جاده های «ایثار» را ستاره باران کردند.

و حالا بر ماست که به حرمت بدن های پاره پاره پرستوهامان، و به حرمت دست های قلم شده عباس گونه آنها و به خاطر چشم های همیشه منتظر مادرانمان و به حرمت انتظار پدرانمان مگذاریم که یوسف های این وطن از یادها برود و دست های آلوده شهدای ما را از ما بگیرند.

وقتی سنگینی بار امانت، بر دوش تک تک ماست و پرچم نینوایی شهدا بر شانه های ما در اهتزاز، مباد آن لحظه که پایمان بلرزد و دست هامان سست شود. فرهنگ شهید، راه شهید و هدف شهید مقدس است و جاده حرکت او، حلقه اتصال به آخرین چراغ عالم امکان است (همان، ص ۹).

با توجه به مطالب مذکور ضرورت و اهمیت این بحث مشخص می شود:

- شناخت بخشی از ویژگی های فرهنگی و معنوی دفاع مقدس.

- ارزیابی و شناخت اقتضائات و ضرورت‌های زمان حال.
- انجام ارزیابی‌های نظری و نیز ارائه پیشنهادی کاربردی برای تبیین و حفظ ارزش‌های فرهنگی دفاع مقدس.

اهداف تحقیق

هدف کلی:

- بررسی راه‌های حفظ و انتقال فرهنگ ایثار و شهادت به نسل آینده

اهداف جزئی:

- تبیین راه‌های حفظ ارزش‌های دفاع مقدس
- تبیین راه‌های انتقال فرهنگ و ایثار و شهادت به نسل آینده

تعریف مفهوم ارزش

ارزش در لغت، به معنای قیمت، بهاء، ارج، شایستگی و زیبایی است. ارزش در هر یک از ساحت‌های اجتماع-اقتصاد، فرهنگ، دین، حقوق، اخلاق- دارای معنای خاص است. ارزش‌های اسلامی در مفهوم عام و گسترده عبارت است از آنچه از نظر دین مقدس اسلام مطلوب و سودمند است؛ ولی گاه از ارزش‌های اسلامی، معنای خاصی اراده می‌شود و در مفهوم خاصش یعنی آن ارزش‌هایی که اسلام مطلوب و ارزشمند بودن آن‌ها را در عرصه اخلاق به رسمیت شناخته است. از این رو، منظور از ارزش‌های اسلامی به عنوان یکی از عوامل معنوی و فرهنگی دفاع مقدس، مهم‌ترین ارزش‌های اخلاقی است که رزمندگان اسلامی در دوران دفاع مقدس، به آنها آراسته بودند (ارزش‌های اسلامی، ۱۳۸۰، ص ۱۲).

ارزش‌ها، از مهم‌ترین اجزای یک فرهنگ به شمار می‌آیند؛ چرا که از باورهای یک ملت سرچشمه می‌گیرند و در عرصه‌های گوناگون فعالیت آن تأثیر می‌گذارند. بروز و ظهور این ارزش‌ها، به هنگام حوادث و رخداد‌های سرنوشت‌ساز، از جمله دفاع از کیان و سرزمین بسی پر فروغ تر و خیرکننده تر است (ارزش‌های اسلامی، ۱۳۸۰، ص ۱۶).

ارزش‌هایی که در حماسه دفاع مقدس تبلور یافت و از عوامل مهم پیروزی بر دشمن بود، ریشه در فرهنگ ناب اسلامی و باورهای دینی رزمندگان اسلام داشت. آنان، براساس آموزه‌های قرآنی، ارتباط خود را با خداوند متعال نزدیک و استوار کرده بودند. این ارتباط که با یاد خدا، به وسیله نماز و انس با قرآن و دعا و راز و نیاز و نیز اخلاص و رزی و توکل پدید می‌آمد، آرامش بر گسترهٔ جانشان چیره و از امداد و نصرت الهی برخوردار می‌ساخت: «هر جا که کم می‌آوردیم و می‌بایست می‌جنگیدیم، اکسیر توکل بالا می‌رفت و باعث می‌شد که به مرور زمان ضعف‌انگیزه که در قبل از انقلاب در ارتشی‌ها وجود داشت از بین برود و در همین دانشگاه جنگ بود که روحیه‌ها تقویت و انگیزه‌های ما قوی شد.» (سخنرانی شهید صیاد شیرازی، ص ۷۸). همین ارتباط وثیق، سرانجام آنان را مشتاق دیدار دوست و نظاره کردن «وجه الله» می‌کرد؛ اشتیاقی که آغزش بی‌اعتنایی به دنیا و انجامش شهادت طلبی بود.

رزمندگان اسلام همچنین از قرآن کریم فرا گرفته بودند که به یکدیگر محبت و مهر بورزند و اخوت و همدلی پیشه کنند، چه در این صورت، روابط دو سویه فرماندهان و نیروها سامان می‌یافت و اثرات شگرفش را در سخت‌ترین لحظه‌های نبرد نشان می‌داد. «روابط انسانی خاصی در جبهه حاکم بود. این روابط انسانی، مقاومت را بسیار افزایش می‌داد. مثلاً ما تا پایان جنگ بدون داشتن درجه جنگیدیم، ولی به علت همین روابط انسانی در کنترل و هدایت و فرماندهی رزمندگان مشکلی نداشتیم» (مجله سیاست دفاعی، ۱۳۷۵، ص ۱۳). این محبت و عشق ژرف، خود ایثار و فداکاری را به دنبال داشت؛ ایثاری که از اندک اندوختهٔ مالی تا گوهر نفیس جان را شامل می‌شد. نیز از قرآن کریم آموخته بودند که در برابر دشمن استوار و سرافراز باشند. آنان برای انجام این مهم، صبر و استقامت را در اوج زیبایی به تصویر کشیدند؛ شجاعت و دلاوری را بر قلهٔ بلند افتخار نشان‌دند و عزت و کرامت را شکوهی سترگ بخشیدند. درخشش خیره‌کننده ارزش‌های اسلامی که در حماسهٔ دفاع مقدس بازتاب یافته است، انعکاس آن همه زیبایی که در چهره تابناک این حادثه رخ نمود، مجالی به گستردگی و فراخی سینه‌هایی که این زیبایی‌ها از آن‌ها سرچشمه گرفته و سرازیر شده‌اند، می‌طلبد (ارزش‌های اسلامی، ۱۳۸۰، ص ۱۷).

مفهوم ایثار و شهادت

شهید از ماده شهود و شهادت است؛ شهود هم به معنی حضور است و هم به معنی علم و یقین و هم به معنی معاینه و شهادت مشاهده است. شهید در لغت به معنی «گواه» است و در اصطلاح به کسی گویند که در راه خدا کشته می‌شود.

در احادیث است که شهادت برترین مرگ است. قطره خون شهید، نزد خدا از بهترین قطرات است. شهادت موجب آمرزش گناهان می شود. شهید از سؤال قبر، مصون است و فشار قبر ندارد و در بهشت با حوریان هم نشین است. شهید، حق شفاعت دارد. شهدا اولین کسانی اند که وارد بهشت می شوند و همه به مقام آنها غبطه می خورند. شهادت فنا شدن انسان برای نیل به سرچشمه نور و نزدیک شدن به هستی مطلق است. شهادت عشق به وصال محبوب و معشوق در زیباترین شکل است. شهادت مرگی از راه کشته شدن است، که شهید آگاهانه و به خاطر هدف مقدس و به تعبیر قرآن «فی سبیل الله» انتخاب می کند.

امام خمینی (ره) فرمود: «مرگ سرخ، به مراتب از زندگی سیاه بهتر است و ما امروز به انتظار شهادت نشسته ایم، تا فردا فرزندانمان در مقابل کفر جهانی با سرافرازی بایستند.»

از دیدگاه اسلام، شهادت در راه خداوند متعال آن قدر مقام عالی و پرافتخار و زیبایی داشته و دارد که اولیای خداوند، و برگزیدگان او همچون علی بن ابیطالب (ع) و فرزندانمان مانند امام حسین (ع) و امام جعفر صادق (ع) و... آرزوی شهادت در راه خدا را می نموده اند.

این آرزوی در گفتار و اعمال اصحاب یاران معصومین (ع) نیز ظاهر و آشکار است. از طرف دیگر در مقام شهید و فضیلت آن این نکته مهم را باید در نظر بگیریم که اگر پدیده شهادت در تمام تاریخ بشری یک بار اتفاق می افتاد، یعنی تاریخ بشر تنها یک فرد شهید داشت، باز اهمیت شهادت فوق همه پدیده های حیات بشری بود. چه رسد به این که در گذرگاه قرون و اعصار، کاروانیان منزلگه شهادت متجاوز از میلیون ها نفر از پاکان اولاد آدم بوده، پیشتر از برجسته ای همچون حسین بن علی (ع) یارانی با شخصیت هایی عظیم در این دوران کوی الهی شرکت داشته اند (اسوه، ۱۳۸۴، ص ۲۸).

فضایل و ویژگی های امام حسین (ع) و فرهنگ عاشورایی ایشان یک نمونه و الگوی کامل و تمام عیاری است که برای همه انسان های آزاده و آزاداندیش از هر دین و آیینی سیمای واقعی و درس فراموش نشدنی عزت، فداکاری، شجاعت، شهامت، غیرت، آزادیخواهی، محبت، عدالت طلبی، صبر، قیام برای امر به معروف و نهی از منکر، شهادت طلبی، جهاد در راه حق و حقیقت، عرفان توحید، عبادت و زندگی مطلوب بشریت را به تمام و کمال ترسیم نموده و به تصویر کشیده است (همان، ص ۳۰).

و شهدای هشت سال دفاع مقدس نیز به تاسی از امامان معصوم (ع) همین گونه بودند. در وصف این شهیدان و الامقام چه خوب گفته اند: «شهدا شمع محفل بشریتند» همان گونه که شعله ای در تاریکی به ما روشنی می دهد و کمک می کند تا راه درست را پیدا کنیم، شهیدان هم می توانند برای ما بهترین الگوها و راهنمایان در زندگی و

رسیدن به سعادت باشند. آنان در بهترین سن و سال زندگی به دور از هرگونه چشمداشتی به تقدیر و تشکر، با نثار جان خویش در دفاع از کیان و وطن خود از دیگری گوی سبقت را ربوده و شهید شیرین شهادت را به کام خود می کشیدند تا با عزت و آزادگی در پیشگاه خداوند متعال حاضر شوند. شهیدان در کمال ساده زیستی و با کمترین توقع از اطرافیان و جامعه خود، به دور از هرگونه تجملات و تشریفات دنیا را فروختند تا در عوض از پروردگار خویش آخرت را بستانند. درود و رحمت خدا بر آنان باد.

رابطه ارزش‌های اخلاقی و باورهای دینی

ارزش‌های اخلاقی مورد تأیید اسلام مبتنی بر جهان بینی اسلامی و باورهای دینی است. در مکتب اسلام، ارزش‌های اخلاقی منهای اعتقاد به مبدأ و معاد وجود ندارد. از همین رو، استاد شهید مطهری بر این باور است که شرافت انسانی و اخلاقی جز در ذیل مکتب خداپرستی صورت نمی‌بندد و در هیچ مکتب دیگری قابل توجیه نیست. ایشان درباره رابطه ارزش‌های اخلاق با ایمان می نویسد: «کرامت، شرافت، تقوی، عفت، امانت، راستی، درستکاری و بالاخره همه اموری که فضیلت بشری نامیده می شود و همه افراد و ملت‌ها آن‌ها را تقدیس می کنند و آن‌هایی هم که ندارند، تظاهر به داشتن آن‌ها می کنند، مبتنی بر اصل ایمان است؛ زیرا تمام آن‌ها مغایر با اصل منفعت پرستی است و التزام به هر یک از این‌ها، مستلزم تحمل یک نوع محرومیت مادی است. آدمی باید دلیلی داشته باشد که رضایت به یک محرومیت بدهد؛ این جهت آنگاه میسر است که به ارزش معنویت پی برده و لذت آن را چشیده باشد.» (مطهری، ۱۳۶۱، ص ۱۵۲).

بنابراین، جهان بینی اسلامی و باورهای دینی، افعال اختیاری انسان را در جهت سوق می دهد که موجب وصول او به کمال اخروی و سعادت ابدی می گردد؛ کمال و سعادت که تنها در سایه قرب به خداوند متعال به دست می آید (ارزش‌های اسلامی، ۱۳۸۰، ص ۱۳).

لزوم ماندگاری ارزش‌های دفاع مقدس

چگونه اندیشیدن درباره تاریخ و آگاهی از آن، عامل روشن شدن خواست های ما می شود. این اندیشه یا به ما روشنایی می دهد و یا ما را از راه به در کرده و از واقعیات غافل می سازد (دوران افتخار، ص ۱۴).

دامنه تأثیرگذاری فرهنگ و معنویات جبهه با پیچیدن آوازه اش در میان دیگر جوامع مسلمین، خاصه در لبنان و افغانستان و کشورهای منطقه خلیج فارس گسترده گردید. تأثیر عمیق فرهنگ دفاع مقدس در زندگی مردم و در کنه باور و اعتقادات مذهبی امت مقاوم و حزب الله انکارپذیر نیست. اهمیت این موضوع وقتی بیشتر نمایان می شود که ببینیم مقام معظم رهبری نیز در فرمایشات گوهربارشان مدام بر این موضوع تأکید دارند. «می بایست این فرهنگ با جدیت تمام در سیاست ها و برنامه ریزی های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی کشور لحاظ و تثبیت گردد. بر همین اساس، باید با آفت ها و ضد ارزش های فرهنگ دفاع مقدس که همانا رفاه طلبی و راحت طلبی و دنیاخواهی است، مقابله کرد» (همان، ص ۲۰).

نهادینه کردن ارزش ها در بین نسل جوان

زیر ساخت های فکری هر جامعه ای منبعث از فرهنگ حاکم بر آن جامعه است و مقوله فرهنگ رابطه مستقیمی با زیرساخت های جامعه دارد. بنابراین، برای تغییر در حاکمیت هر جامعه ای ابتدا باید از تغییر فرهنگ حاکم بر آن جامعه شروع گردد که در این برهه از زمان دشمنان دین و قرآن و کشورهای سلطه گر چه در داخل و چه در خارج برای نیل به تغییر نوع حاکمیت در جامعه، تهاجم به نظام های فرهنگی را سرلوحه سیاست های توسعه طلبانه خود قرار داده اند.

از آن جا که تاریخ ملت ها، پنجره ای بر روی هویت ملی آن هاست، هر فرد با گذراندن دوران تحصیل، با تاریخ و نمادها، اندیشه ها و دین آشنا می شود. از همین روست که در پرتو ارزش ها، انسان ها متحول شده و در قالب فرهنگ و فلسفه حیاتی که به آن معتقدند استحکام روانی، شخصیتی و اجتماعی پیدا می کنند و به هویت ملی، می رسند. در این راستا، اصلی ترین ابزار انتقال و نگهداری ارزش های اعتقادی جامعه، حفظ و پویایی تاریخ و میراث های گذشته را پس از خانواده و نهاد آموزش و پرورش تشکیل می دهد و پیداست که در این خصوص آموزش و پرورش حیاتی ترین نهاد است که می تواند ضمن حفظ و اعتلای فرهنگ، سعادت فردی و اجتماعی را نیز فراهم آورد. با توجه به این نقش حیاتی که برای آموزش و پرورش مطرح شد؛ معلوم می شود که چرا مراکز آموزشی به عنوان اولین خاکریز، مورد هجوم بی رحمانه امپریالیسم فرهنگی قرار می گیرد. (بصیرت بسیجی، آذر ۱۳۸۱)

نهادینه کردن ارزش ها در جامعه، نیاز به برنامه ریزی و سازماندهی دارد و مسئولیت این مقوله بر عهده کلیه نهادهای فرهنگی در جامعه مخصوصاً آموزش و پرورش است و باید کار کلیدی و مبنایی انجام پذیرد. لذا باید قدم های اساسی در جهت ارائه الگوهای درست به نسل جوان برداشته شود که بتواند نیازهای متناسب با ارزش های انقلاب را جوابگو باشد.

تاریخ پرافتخار جمهوری اسلامی مشحون از ایثارگری ها و فداکاری های خیل عظیم معلمانی است که در کلاس خود درس شهامت و شجاعت و دفاع از دین را به شاگردان آموختند و آن ها نیز سر از پانشناخته از حریم نظام مقدس جمهوری اسلامی دفاع کردند و خون پاکشان گواه این مدعا است . امروز نیز معلمان در عرصه و میدانی دیگر مسئولیت هدایت نسلی را به عهده دارند که آماج حملات زهرآگین فرهنگی دشمنان است و باید که این جبهه و سنگر نیز از فهمیده‌های فهمیده و همت های بلند همت پر شود که راه چاره همین است و بس.

دین باوری، استکبار ستیزی، عشق به میهن، زندگی هدفمند و تلاش در راه سازندگی وطن، سرمایه های گران‌بهای جوانان عزیز ماست . این‌ها حاصل زحمات طاقت فرسای خیل معلمان دلسوز و فداکار است که باید بر این هم همت درود فرستاد.

دستگاه تعلیم و تربیت به عنوان عظیم ترین نهاد فرهنگی، آموزشی و تربیتی کشور رسالت پرورش بالندگی نسل آینده را بر دوش دارد . معلمان فهیم و فکور و با ظرفیت بالای فکری و فرهنگی خود به عنوان مولدان اندیشه و دانایی، با ترویج و تعمیق ارزش‌های انقلاب اسلامی و تعظیم شعائر دینی و بینش و نگرش سیاسی اصیل و سالم و بدون گرایش به خط بازی های سیاسی، سعی در ارتقاء سطح آگاهی و فرهنگ جامعه دارند . مدرسه به عنوان خط مقدم جبهه تعلیم و تربیت و کانون توسعه مرزهای دانایی است.

«اساسی‌ترین نیاز جامعه وجود انسان‌های سالم، توانمند و صالح است و مدارس مسئولیت تربیت چنین انسان‌هایی را برعهده دارند. رسالت انبیاء تزکیه، تعلیم و تربیت انسان‌هاست و هم اکنون بخش عظیمی از این وظیفه بر عهده معلمان است و سرنوشت بسیاری از افراد در مدارس رقم می‌خورد. برنامه ریزی برای تربیت و تحول اخلاقی یک نسل کار بسیار مهمی است.» (مقام معظم رهبری، نگاه ۶).

«این نسل در واقع از تلاش نسل پدیده آورنده انقلاب و تداوم دهنده‌ی انقلاب تا امروز بهره‌مند است. کشور ما هم کشور جوانی است. ما امروز یک مجموعه عظیم جوان پرنشاط، پر انرژی و پراستعداد داریم و این نعمت و ثروت بزرگی است، به شرط این‌که این نسل گسترده با هویت صحیحی ساخته شود. اولین چیزی که در مجموعه آموزش و پرورش باید به این نسل اعطا شود، عبارت است از امید به آینده و شوق نسبت به بنای آینده و بهره‌گیری از فضایی که انقلاب در اختیار انسان‌ها و بخصوص نسل جوان گذاشته است. تربیت را نباید با سخت‌گیری اشتباه کرد. تربیت هدایت است؛ دمیدن روح انضباط اخلاقی در نسل جوان است... این مسأله برنامه‌ریزی برای تربیت و تحول اخلاقی یک نسل، کار بسیار مهمی است.» (همان، شماره ۶).

اکنون که دشمنان اسلام و انقلاب از تمامی توطئه‌های استکباری خویش ناامید شده‌اند، تنها راه مقابله با این انقلاب شکوهمند اسلامی را مبارزه با فرهنگ و اعتقادات مردم تصور کرده و بیشترین توجه و حمله را به نسل جوان، این آینده‌سازان جامعه اسلامی معطوف داشته است.

فرهنگیان، این مشعل داران سنگرهای تعلیم و تربیت با حضور مستمر و فعال در دوران دفاع مقدس، حضوری تاریخی و فراموش ناشدنی که نشانگر بینش و عشق و علاقه این قشر فرهیخته به اسلام است، داشته اند (طلایه داران نور، ص ۱۴). با تغییر جبهه جنگ، ما باید در صحنه فرهنگی، گام برداریم و باید با اطاعت از ولی امر مسلمین و پیروی از خط امام راحل، تداوم بخش خون شهیدان باشیم و با حرکتی نو و تمسک به قرآن و عترت طاهرین (ع) و با شناخت دقیق دشمن به دفاع از آرمان فرهنگ اسلامی خویش پردازیم.

اهمیت و نقش معلم، در جوامع بشری به حدی است که پیامبران الهی خود را معلم معرفی می کنند و از سوی دیگر ملاحظه می شود که غالباً تاریخ به دست معلمان رقم زده می شود. و در معارف اسلامی و در نظر رهبران اسلام، معلم زمانی ارزشمند است و شایستگی آن همه تقدیر و تحسین را می یابد که متر بیان خود را برای کسب «ارزش‌های اسلامی» و دوری از «ضد ارزش‌ها» هدایت کند. امام خمینی فرمودند: «چنانچه معلم، یک معلمی باشد که دعوت به نور بکند دعوت به صلاح بکند، دعوت به اسلام بکند، دعوت به اخلاق صالحه بکند، دعوت به ارزش‌های انسان بکند، ارزش‌هایی که عندا... ارزش است. اگر این کار را بکند، همان طوری که انبیاء مردم را از «ظلمت» به «نور» می‌کشاند، این معلم هم، این بچه‌ها را از ظلمات به نور وارد می‌کند و همین شغل است که شغل انبیاء است.» (صحیفه نور، ج ۲۱، ص ۲۶۸).

نتیجه گیری

یکی از رسالت‌ها و مسؤولیت‌ها در طول تاریخ در همه عصرها و همه تمدن‌ها و کشورها انتقال دادن ارزش‌های حاکم بر جامعه است. حفظ و اعتلاء و انتقال ارزش‌های اصیل فرهنگی و دینی و باورهای مطلوب اجتماعی رفتارهای متعالی فردی و جمعی مانند نشاط و پویایی، عظوفت، استواری، عزم و تلاش از اساسی‌ترین رسالت‌های همگانی است.

رسانه‌های گروهی از جمله رادیو و تلویزیون و مطبوعات و وسایل صوتی و تصویری و اطلاع‌رسانی نوین می‌توانند نقش قابل توجهی در تبلیغ و ترویج بسیاری از باورها و ارزش‌های فرهنگی داشته باشند.

هنگامی که فرهنگ شهادت در جامعه رواج یافت، شوق و شغفی در قلوب به وجود می‌آید که سبب مسابقه و رقابت بر سر کسب این مقام می‌شود. پیامبر گرامی اسلام (ص) با ترویج فرهنگ جهاد و شهادت توانست با جمع اندک و ناتوان مسلمانان اولیه، (به لحاظ مادی) نصرت و یاری خداوند متعال را کسب کرده، بزرگ‌ترین ضربه‌ها را بر پیکر شرک زده و سبب تثبیت و گسترش سریع اسلام شود.

با گسترش فرهنگ جهاد و شهادت طلبی است که لرزه بر اندام دشمنان می‌افتد و آنان را از نفوذ در دژهای اسلام نا امید می‌کند.

پس تنها گسترش و رواج فرهنگ جهاد و شهادت است که استقرار عدل جهانی را به دنبال خواهد داشت و فاصله گرفتن از این فرهنگ یعنی ذلت و ضلالت جوامع و دور ماندن از قافله نور و هدایت.

امید است بشریت امکان بازگشت به رسالت معنوی و ملکوتی خود را از دست نداده و توفیق شناخت و عمل به آن را به دست آورند و از این راه تمام تلاش‌ها و دانش‌ها در جهت بهبود جوامع و سعادت واقعی انسانها قرار گیرد و تمدن‌های بی‌جان، با روح ایمان جان گرفته و معنای حقیقی زندگی در تمام ابعاد شخصیت انسانی گسترش یابد.

حماسه بزرگ هشت سال دفاع مقدس باید به عنوان میراثی گرانسنگ در ذهن ملت ایران باقی و از آفت تحریف مصون بماند. تنها در این صورت است که آیندگان و کسانی که دوران پرافتخار دفاع مقدس را درک نکرده اند، می‌توانند این میراث را در منظر دیدگان خویش قرار دهند و از اندوخته های گران‌بهای آن سود جویند. بدیهی است ملت ما امروز با داشتن مفاخر و دستاوردهای گران‌بهای دوران دفاع مقدس در تدوین الگوی فرهنگی، نیازمند مبنای تئوریک متناسب با تحول، از دیگران نیست.

در پایان خالی از لطف نیست که از شهید نواب صفوی با خواندن وصیت نامه ایشان یاد کنیم.

وصیت نامه شهید نواب صفوی

هوالعزیز

بسم الله الرحمن الرحيم

به نام مقدس آخرین وصی و قائم آل محمد پیشوای غایب جهان و بشر وجود منزه امام زمان اعلیٰ منزلت والا پایگاه مهدی عجل الله تعالی فرجه و حقی آماننا و فیه آمین الله العالمین

برادران مسلمانم در سراسر دنیا، دوستان ثابت قدم خدا و محمد و آل محمد (ص) السلام علیکم و رحمه الله و برکاته ان الدنیا قد ادبرت و ان الاخره قد اقبلت. همانا دنیا از ما رو گردانده و آخرت به ما رو کرده است، آنچه از عمر ما گذشت و فانی شد از دنیا بود و آنچه بسوی ما رو کرده و بسوی شتابان می‌رویم آخرت است. پس بکوشید از ابناء این گذشته فانی نبوده از ابناء آن آینده حتمی باشید و خود را برای آن سرای جاوید آماده نمایید.

(آه من قلة الزاد و بُعد السفر) امیر المومنین وجود اقدس علی (ع) که جهانی پر از عشق و معرفت خدا بود و جهانی معرفت باید تا به شخصیتش کمی پی برد و جهان، وجود همانندش را پس از پسرعموی کرامش صلی الله علیه و آله ندیده و نخواهد دید، از قلت توشه و دوری و هیبت این سفر می‌نالید، بیایید و از خواب خرگوشی برخیزید و بهره‌زید از اینکه به بازی آزمایشی دنیا فریب خورده و آلوده شوید و تمام براهین استوار و آیات منیره خدا و حقایق نوربخش جهان را که بسوی خدا و معاد از راه انبیاء عظام علیهم السلام و محمد و آل محمد (ص) رهبری می‌کنند فراموش کنید.

ندایی در رویا رسیده که گویا رفتنی هستم

آه، آه، حاشا و کلا خدا نخواهد که من و شما در زمره خاسرین و بدبختان قیامت و اصحاب جحیم شمرده شویم.

آه، بشری که تاب مشقات آسان و زودگذر دنیا را نداشته در مصیبت کوچکی منزلزل و عاجز گردیده بی تاب می‌اشوی چگونه تن ناتوان و زیون را مهیای آن آتشی می‌کنی که از غضب قهار خدای آتش و آب مشتعل گردیده است.

آه، عجا این بشر ضعیف که با این سرعت ورود و خروجش از این آزمایشگاه دنیا طی گردیده هم آغوش خاک تیره می‌گردد با اینکه برای اصطیل و رباط هم معتقد است که باید از سوی صاحبش قانون و دین و مقصودی باشد چگونه قانون و نظام دین و مقصود خدای جهان و نماینده و نماینده عزیزش وجود اقدس پیغمبر اسلام حضرت محمد ابن عبدالله صلی الله علیه و آله توجهی نکرده

محیط فکر و زندگی خود را از طویله و اصطبل هم تنزل داده خود را برای همیشه در آتش جهل و شهوت پستش که افروزنده آتش غضب خداست می‌سوزاند؟

(اولئك كالانعام بل هم اضل) اینان مثل حیواناتند بلکه گمراه‌ترند.

آه، ای برادران، شما برای اتمام حجت حق و کسب رضای رحمان و طاعتش و برای نجات و تبریته خود در پیشگاه عظیم خدای عزیز (و معذره الی ربکم) حق را بگوئید و تبلیغ کنید و این بیچارگان را از بیچارگی فردا خبر دهید. و انذار نمایید و عدم رضای خودتان را نسبت به معاصی و نافرمانیها و تبهکاریها و طغیانهای آنها اعلام دارید (اما شاکراً و اما کفوراً) یا هدایت پذیر گردیده و یا کفران می‌کنند.

خدای عزیز از طاعتشان بی‌نیاز بوده از معصیت آنها هم حکومت بی‌زوالش زبانی نبیند و جهنمش وسیع بوده (تقول هل من مزید) میگوید آیا سرکش و عاصی بیشتری هستی؟ و الفاظ و فلسفه‌های پوچ و مظاهر رنگین و قدرتها و ژست‌ها و لباسهای فریبنده دنیا در آنجا دلیل و پوسیده گردیده و دردی دوا نمی‌کند و به کاری نمی‌خورد.

آه از این غیبت طولانی، آه، برادران، من دیدم و دیده هر عاقلی می‌بیند که محبت خدا از هر محبتی شیرین‌تر و اطاعت فرمانش از اطاعت شیطان و شهوت و نفس‌گرایی‌تر و پرهیز از عذاب آینده جاویدی که انبیاء برای بدکاران وعده کرده‌اند از پرهیز معصیت‌های زودگذر دنیا عاقلانه‌تر و امید به رحمت و نعمت و لذت الهی حتمی و بی‌آلام بهشت از امید به ذلت فانی و خیالی احتمالی دنیا پابرجاتر و استوارتر می‌باشد و گردانیدن عنان وفا و عاطفه و محبت و غیرت بسوی آفریننده عزیز وفا و غیرت و محبت و غیرت نزدیکتر و صحیح‌تر و به حق و به جا بوده و پروانه شمع محبت او گردیدن و در راهش سوختن و به دریای رحمت و لطفش پیوستن سعادت است که در زیر آسمان علم و عقل و وجود شهیرش فوق هر عنقا و هما بی‌است که در خاطرها خطور کند و در تصور اندیشه کنندگان بگنجد.

آه به راه او خواستم که دنیا را در برابر حقایق اسلام تسلیم نموده اسلام و مسلمین جهان را از چنگال جهل و شهوت و ظلم نجات داده احکام منور اسلام را اجرا نموده حیات نوینی با نشر اشعه معارف اسلام بر پیکر مردگان بشر امروز به یاری او ببخشم و حقیقت حیات انسانیت را جلوه‌اگر سازم و اگر هزار سال هم بر این منوال پرچم فداکاری راه خدا و محمد و آل محمد را به یاری ذات اقدسش بدوش ناتوان خویش می‌کشیدم عاقبت مرگ بوده باید همه اینها مقدمه تحصیل رضای خدا می‌بوده باشد تا برای قلب شفا و نوری و برای آخرت، سرافرازی و سودی داشته باشد و الا هیچ، و خدا از اینها همه بی‌نیاز بوده و می‌باشد (نیت المومن خیر من عمله) و نیت مومن بهتر از عملش بوده خدا به نیت پاک لطف می‌کند و بس. امید است به لطفش نیت پاک و عشق سرشاری نسبت به ذاتش مرحمت فرموده به فضلش با ما رفتار فرماید.

الحقنا الله بالحسین و جده و امه و ابيه و اخيه و ولده أمين الله العالمين .

فراموش نکنید که راه راست از هر کجا کج شد بیراهه و به سوی هلاکت است.

و پس ای پیغمبر، راه از خانه اوصیاء او علی و یازده فرزند عزیزش تا امام زمان بو ده که زنده و غایب است (و بملا الله الارض به قسطاً و عدلاً بعد ما ملئت ظلماً و جوراً) که به اتفاق احادیث مسلمین (شیعه و سنی) خدا به وسیله او زمین را پر از عدل و داد می‌کند بعد از آنکه پر از ظلم و جور شود، انشاء الله.

خداحافظ، بر شما وفاداران راه خدا همگی سلام. تهران، به یاری خدای توانا.

برادر شما سید مجتبی نواب صفوی

منابع

- ۱- پیام ایثار، مجموعه مقالات نخستین همایش پیام ایثار، به کوشش علی اکبر ازغندی-زمستان ۱۳۸۳
- ۲- تیموری، احمد، طلایه داران نور، ناشر: شهر اندیشه، با همکاری شورای تحقیقات و ستاد ایثارگران استان همدان.
- ۳- دوران افتخار، ستاد کل نیروهای مسلح، بنیاد حفظ آثار و نشر ارزشهای دفاع مقدس.
- ۴- سرو، ویژه نامه بسیج و دفاع مقدس، ۱۳۸۲/۲/۱۶، شماره ۱۱۸۵.
- ۵- صحیفه نور، مجموعه رهنمودهای امام راحل(ره)، وزارت ارشاد، تهران ۱۳۶۱-۱۳۷۱.
- ۶- منصوری لاریجانی، اسماعیل (۱۳۸۲)، تاریخ دفاع مقدس، ناشر: انتشارات خادم‌الرضا (ع).
- ۷- مظفر، حسین (۱۳۸۳)، «جامعه پذیری و نقش آن در درونی کردن ارزش‌ها»، ماهنامه تربیت شماره ۱ مهر.
- ۸- ماهنامه نگاه، وزارت آموزش و پرورش، سال ۱۲، شماره ۲۱۱.
- ۹- ماهنامه نگاه، وزارت آموزش و پرورش، سال ۱۲، شماره ۲۱۰.
- ۱۰- نقی زاده، اکبر، علی (۱۳۸۰)، عوامل معنوی و فرهنگی دفاع مقدس، جلد ۱، باورهای دینی و امدادهای غیبی، انتشارات: مرکز تحقیقات اسلامی.
- ۱۱- نقی زاده، اکبر، علی (۱۳۸۰)، عوامل معنوی و فرهنگی دفاع مقدس، جلد ۲، ارزش‌های اسلامی، انتشارات: مرکز تحقیقات اسلامی.
- ۱۲- نورفر، عباس (۱۳۸۲)، ماهنامه رشد معلم ۸، سال ۲۱، اردیبهشت ماه

۱۳- خلاصه مقالات همایش اسوه «معلم، دانش آموز، شهادت و فردا» برگزار کننده مؤسسه فرهنگی آموزشی امام حسین (ع)، ۱۳۸۴، مشهد مقدس.